कैकेयैश्चेदिकारूषैर्मत्स्यैरन्यैश्च भूमिपैः । व्याकुलीकृतमाचार्य्यं पिपीलैरुरगं यथा ।
कर्म्मण्यसुकरे शक्तं जघानेति मतिर्म्मम । योऽधीत्य चतुरो वेदान् साङ्गानाख्यानपञ्चमान् ।
ब्राह्मणानां प्रतिष्ठासीत् स्रोतसामिव सागरः । चत्रस्य ब्रह्म चैवेह योऽभ्यतिष्ठत् परन्तपः । २९०
स कथं ब्राह्मणो वृद्धः शस्त्रेण वधमाप्तवान् । अमर्षणो मर्षितवान् क्लिश्यमानः सदा मया ।
अनर्हमाणः कौन्तेयात् कर्म्मणस्तस्य तत्फलं । यस्य कर्म्मानुजीवन्ति लोके सर्व्वधनुर्भृतः ।
स सत्यसन्धः सुकृती श्रीकामैर्निहतः कथं । दिवि शक्र इव श्रेष्ठो महासत्त्वो महाबलः ।
स कथं निहतः पार्थैः क्षुद्रमत्स्यैर्य्यथा तिमिः । क्षिप्रहस्तश्च बलवान् दृढधन्वारिमर्द्दनः ।
न यस्य विजयाकाङ्क्षी विषयं प्राप्य जीवति । यन्दो नजहतः शब्दो जीवमानं कदाचन । २९५
ब्राह्मश्च वेदकामानाञ्ज्याघोषश्च धनुष्मतां । अदीनं पुरुषव्याघ्रं श्रीमन्तमपराजितं ।
नाहं मृष्ये हतं द्रोणं सिंहद्विरदविक्रमं । कथं सञ्जय दुर्द्धर्षमनाधृष्यबलाबलं ।
पश्यतां पुरुषेन्द्राणां समरे पार्षतोऽवधीत् । के पुरस्तादयुध्यन्त रक्षन्तो द्रोणमन्तिकात् ।
के तु पश्चादवर्त्तन्त गच्छन्तो दुर्लभां गतिं । केऽरक्षन् दक्षिणं चक्रं सव्यं के च महात्मनः ।
पुरस्तात् के च वीरस्य युध्यमानस्य संयुगे । के च तत्र तनूस्त्यक्त्वा प्रतीपं मृत्युमाव्रजन् । ३००
द्रोणस्य समरे वीराः केऽकुर्व्वन्त परां गतिं । कच्चिन्नूनं भयान्मन्दाः क्षत्रिया व्यजहन् रणे ।
रक्षितारस्ततः शून्ये कच्चिन्नैको हतः परैः । न स पृष्ठमवत्रासाद्रणे द्रोणः प्रदर्शयेत् ।
परामप्यापदं प्राप्य कथं स निहतः परैः । एतदार्य्येण कर्त्तव्यं कृच्छ्रास्वापत्सु सञ्जय ।
पराक्रमेद्यथा शक्त्या तच्च तस्मिन् प्रतिष्ठितं । मुह्यते मे मनस्तात कथा तावन्निवर्त्यतां ।
भूयस्तु लब्धसंज्ञस्त्वां परिपृच्छामि सञ्जय । ३०५
इति श्रीमहाभारते द्रोणपर्व्वणि द्रोणाभिषेकपर्व्वणि धृतराष्ट्रशोके नवमोऽध्यायः ॥ ९ ॥
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ एवं पृष्ट्वा सूतपुत्त्रं दुःखशोकेनार्द्दितो भृशं । जये निराशः पुत्त्राणां धृतराष्ट्रोऽपतद्भुवि ।
तं विसंज्ञं निपतितं सिषिचुः परिचारकाः । जलेनात्यर्थशीतेन वीजन्तः पुष्पगन्धिना ।
पतितं चैनमालोक्य समन्ताद्भरतस्त्रियः । परिवव्रुर्म्महाराजमस्पृशंश्चैव पाणिभिः ।
उत्थाप्य चैनं शनकैराजानं पृथिवीतलात् । आसनं प्रापयामासुर्व्वाष्पकण्ठ्यो वराङ्गनाः ।
आसनं प्राप्य राजा तु मूर्च्छयाभिपरिप्लुतः । निश्चेष्टोऽतिष्ठत तदा वीज्यमानः समन्ततः । ३१०
स लब्ध्वा शनकैः संज्ञां वेपमानो महीपतिः । पुनर्गावल्गणिं सूतं पर्य्यपृच्छद्यथातथं ।
॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ यः स उद्यन्निवादित्यो ज्योतिषा प्रणुदंस्तमः । अजातशत्रुमायान्तं कस्तं द्रोणादवारयत् ।
प्रभिन्नमिव मातङ्गं यथा क्रुद्धं तरस्विनं । प्रसन्नवदनं दृष्ट्वा प्रतिद्विरदगामिनं ।
वामितासङ्गमे यद्वदजय्यं प्रतियूथपैः । निजघान रणे वीरान् वीरः पुरुषसत्तमः ।
यो ह्येको हि महाबाहुर्निर्द्दहेद्घोरचक्षुषा । कृत्स्नं दुर्य्योधनबलं धृतिमान् सत्यसङ्गरः । ३१५
चक्षुर्हणं जये सक्तमिष्वासधरमच्युतं । दान्तं बहुमतं लोके के शूराः समवारयन् ।